

Poprzez karty książki przewija się wiele nazwisk i sylwetek osób znaczących dla organizacji pobytu Polaków w Indiach i osób, które wywarły szczególny wpływ na wychowanie młodzieży: są to wymienieni wyżej instruktorzy harcerscy, księża, nauczyciele. Jest to maharadża Jam Saheb Digvijay Sinhji, który pierwszy ofiarował polskim dzieciom gościnę na terenie swojego księstwa w Jamnagarze. Jest też odwiedzająca polskie osiedla p. Wanda Dynowska – Polka przebywająca od okresu przedwojennego w Indiach, która przekazywała młodzieży wiedzę o Indiach i ich wspaniałej kulturze, o religii tego kraju i wspólnych elementach tkwiących w różnych religiach.

Końcowa część książki poświęcona jest dalszym losom Polaków po opuszczeniu Indii w różnych krajach i na różnych kontynentach. Tylko nieliczni spośród nich wrócili do Polski. Na podstawie lektury wspomnień losy te wydają się trudnym zmaganiem, w którym ważną pomocą były wartości wyniesione z pobytu w Indiach i zawiązane tam przyjaźnie. Zamieszczone w książce wspomnienia, a także słowo wstępne ks. Z. Peszkowskiego (ówczesnego instruktora harcerskiego w Indiach) przepojone są ciepłem i wdzięcznością dla tych, którzy w trudnych wojennych czasach stworzyli polskim dzieciom na dalekiej obczyźnie warunki rozwoju i wychowania.

*Zofia Ostrihanska*

*Historia Gimnazjum i Liceum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu 1855-1985*, red. R. Kabaciński, cz. I-II, Inowrocław 1995, ss. 547, ilustracje, indeks osób. Wyd. I Liceum Ogólnokształcące im. J. Kasprowicza w Inowrocławiu w koedycji z Zakładem Poligraficzno-Wydawniczym „Pozkal” w Inowrocławiu.

Gimnazjum i Liceum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu słynie z nazwisk dwóch swoich znakomych wychowanków: Jana Kasprowicza i kardynała Józefa Glempa, prymasa Polski.

U wejścia do szkoły stoi pomnik młodego Jana Kasprowicza, który rozpoczął tu naukę w roku 1870. Klatkę schodową zdobi natomiast wspaniały portret olejny patrona szkoły w todze rektora Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, pędzla Andrzeja Dzikiewicza (sprzed 1930 r.). Atmosferę kasprowiczkowską tworzy też

---

Prof. dr hab. ZOFIA OSTRIHANSKA – Katedra Pedagogiki Specjalnej KUL, adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin.

góraliska kapliczka, wyrzeźbiona przez tego samego autora – Andrzeja Dzikiewicza, profesora w tejże szkole.

Prymas Glemp ma w swojej szkole – o której pamięta, bierze udział w zjazdach absolwentów – pomnik innego rodzaju: wszystkie swoje publikacje książkowe, pieczołowicie gromadzone w doskonale zorganizowanej i funkcjonującej bibliotece szkolnej.

Gimnazjum i Liceum im. Jana Kasprowicza wydało monumentalną publikację, poświęconą dziejom szkoły. Składa się ona z dwóch tomów (oznaczonych jako części). Zasadniczy trzon pracy otwiera kolorowa reprodukcja wspomnianego już portretu patrona szkoły, *Wstęp*, omówienie źródeł i literatury, a także interesujące opracowanie *Historia miejsca*, pióra Czesława Sikorskiego, bardzo szczegółowo omawiające dzieje posesji i gmachu.

Tom I przygotowali wychowankowie Liceum bądź jego profesorowie: Lucjan Dombek, Ryszard Kabaciński, Zenon Kopeć, Zenon Mazur, Ludwina Michalska, Urszula Pułaczewska, Andrzej Radtke, Czesław Sikorski, Henryk Tadeusz Stankiewicz, Krzysztof Śledziński, Jadwiga Wielecka-Fengler, Lidia Wakuluk, Alojzy Wiśniewski. Część I zawiera dzieje szkoły w okresie zaboru, czasów pruskich i niemieckich (1855-1919). Część II jest poświęcona historii szkoły w Polsce Odrodzonej (1919-1945). Część III to bardzo szczegółowe opracowanie działalności Gimnazjum i Liceum w Polsce Ludowej. Znalazły tu swoje omówienie reformy oświatowej, programy nauczania, organizacje i stowarzyszenia uczniowskie, życie kulturalne, olimpiady i konkursy.

W tomie I pomieszczono również 38 cennych tabel, obrazujących życie i pracę szkoły, np. *Liczba uczniów w szkole w niektórych latach wg klas, wyznania i pochodzenia terytorialnego; Wykaz podręczników szkolnych z lat 1932-1936; Zachorowania uczniów w latach 1933-1936 z podziałem na choroby.*

Dużym walorem publikacji jest bogaty materiał ilustracyjny przedstawiający m.in. fotokopie licznych źródeł, fotografie grona pedagogicznego i poszczególnych profesorów, abiturientów, pamiątki z obozów, imprez szkolnych itp. Na s. 363 zamieszczono fotografię ks. kardynała Bolesława Filipiaka, dziekana Roty Rzymskiej, abiturienta z 1920 r., a na s. 326 fotografię zbiorową, podpisaną: *Sodalisi Liceum podczas procesji Bożego Ciała w 1948 r. Pierwszy z prawej uczeń Józef Glemp.*

Tom II, opatrzony podtytułem *Katalogi. Aneks źródłowy. Indeksy*, posiada dużą wartość dokumentacyjną. Pomieszczono tu m.in. spis dyrektorów z latami urzędowania, listę profesorów z podaniem nauczanych przez nich przedmiotów, spis absolwentów, a także aneks źródłowy zawierający np. protokół z pierwszego posiedzenia Rady Pedagogicznej po objęciu szkoły przez władze polskie 8 IX 1919 r. i inne ważne dokumenty. Całości dopełnia wykaz skrótów i indeks osób.

Dzięki wzorowej, pieczołowitej dokumentacji prezentowana monografia stanowi znaczący wkład do historii szkolnictwa w Polsce.

*Maria Barbara Styk*